

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداوند است و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری ما دانشجویان و اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم.

اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائب های غیر علمی می پالایند.

۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجهیزات و منابع در اختیار.

۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آنبه همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.

۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشورها و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.

۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.

۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر:

این اثر را تقدیم می‌کنم به مادر فداکار و پدر مهربانم

به پاس آنکه زندگی‌ام را در مسیر آموختن و درست زیستن هدایت نمودند

و تقدیم می‌کنم به همسر مهربانم

به پاس تمامی مهربانی‌ها و همراهی‌هایش

و تقدیم می‌کنم به دفترم الینا

زیباترین و ارزشمندترین هدیه‌ی الهی‌ام

به پاس اولین لب‌فندش

با تشکر از آقای دکتر سید شکر و آقای دکتر میرزایی نژاد، اساتید بزرگوار، که

نگارش این پایان نامه بی لطف و کمک ایشان ممکن نبود.

و با تشکر از تمامی اساتیدی که در تمام طول مدت تحصیل در این دانشکده از

مضورشان کسب فیض نمودم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب زینب ابراهیمیان قاجاری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۵۰۳۳۶۰۰ در رشته اقتصاد که در تاریخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۶ از پایان نامه خود تحت عنوان: مقایسه اثر گردشگری بر رشد اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه با کسب نمره ۱۷/۷۵ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۹۱/۱۰/۲۶

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم زینب ابراهیمیان قاجاری از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۷۵

بحروف هفده و هفتاد و پنج صدم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما :

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش :

برنامه ریزی سیستم های اقتصادی

عنوان :

مقایسه اثر گردشگری بر رشد اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و

کشورهای در حال توسعه

استاد راهنما :

دکتر خشیایار سید شگری

استاد مشاور :

دکتر محمدرضا میرزایی نژاد

پژوهشگر :

زینب ابراهیمیان قاجاری

زمستان ۱۳۹۱

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات طرح تحقیق

۲	۱-۱. مقدمه
۳	۲-۱. بیان مساله
۴	۳-۱. اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق
۶	۴-۱. اهداف تحقیق
۶	۵-۱. فرضیه های تحقیق
۶	۶-۱. روش تحقیق
۷	۷-۱. جامعه آماری و حجم آن
۷	۸-۱. روش گرد آوری اطلاعات
۷	۹-۱. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل دوم: ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۹	۱-۲. مقدمه
۱۰	۲-۲. تعریف گردشگری
۱۲	۳-۲. انواع گردشگری بر حسب نوع
۱۴	۴-۲. روندهای گردشگری در جهان

۱۷	۵-۲. انواع فعالیت ها در صنعت گردشگری
۱۷	۶-۲. محصولات و خدمات گردشگری
۱۸	۷-۲. کنشگران صنعت گردشگری
۱۹	۸-۲. اقتصاد گردشگری
۲۳	۹-۲. آثار اقتصادی گردشگری
۲۴	۱-۹-۲. تاثیر جهانگردی بر درآمد ملی
۲۴	۲-۹-۲. تاثیر جهانگردی بر اشتغال
۲۴	۳-۹-۲. تاثیر بر قیمت ها
۲۵	۴-۹-۲. تاثیر بر بودجه عمومی
۲۶	۱۰-۲. ویژگی های اقتصادی صنعت گردشگری
۲۶	۱۱-۲. عوامل عمده ی موثر بر اثرات گردشگری
۲۷	۱۲-۲. هزینه های اقتصادی گردشگری
۲۹	۱۳-۲. عوامل توسعه ی اقتصاد گردشگری
۳۰	۱۴-۲. موانع توسعه اقتصاد گردشگری
۳۰	۱-۱۴-۲. موانع فرهنگی و اجتماعی
۳۱	۲-۱۴-۲. عوامل ساختاری و سازمانی
۳۱	۳-۱۴-۲. موانع موجود در بازار
۳۲	۴-۱۴-۲. موانع زیر بنایی
۳۲	۵-۱۴-۲. موانع سیاسی

۳۳	۱۵-۲ . بررسی توسعه گردشگری در کشورهای در حال توسعه
۳۶	۱۶-۲ . نتیجه گیری
فصل سوم: ادبیات تجربی تحقیق و بررسی داده ها	
۳۹	۱-۳ . مقدمه
۴۱	۲-۳ . مروری بر تحقیقات انجام شده
۴۱	۱-۲-۳ . مطالعات خارجی
۴۵	۲-۲-۳ . مطالعات داخلی
۴۸	۳-۳ . وضعیت گردشگری کشورهای در حال توسعه مورد بررسی
۴۸	۱-۳-۳ . ایران
۵۵	۲-۳-۳ . هندوستان
۵۷	۳-۳-۳ . ترکیه
۵۹	۴-۳-۳ . مصر
۶۱	۵-۳-۳ . عمان
۶۳	۶-۳-۳ . بحرین
۶۴	۷-۳-۳ . لبنان
۶۷	۸-۳-۳ . اندونزی
۶۷	۹-۳-۳ . فیلیپین
۶۹	۱۰-۳-۳ . عربستان
۷۰	۴-۳ . وضعیت گردشگری کشورهای توسعه یافته مورد بررسی

۷۰	۳-۴-۱. کانادا
۷۲	۳-۴-۲. فرانسه
۷۳	۳-۴-۳. آلمان
۷۵	۳-۴-۴. انگلیس
۷۸	۳-۴-۵. کره جنوبی
۷۸	۳-۴-۶. ایتالیا
۷۹	۳-۴-۷. اسپانیا
۸۱	۳-۴-۸. آمریکا
۸۲	۳-۴-۹. روسیه
۸۳	۳-۴-۱۰. ژاپن
۸۶	۳-۵. نتیجه گیری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۹۰	۴-۱. مقدمه
۹۰	۴-۲. مدل های پنل دیتا
۹۱	۴-۳. برآورد مدل با استفاده از داده های تابلویی
۹۱	۴-۳-۱. جامعه آماری
۹۱	۴-۳-۲. متغیرهای تحقیق
۹۲	۴-۳-۳. تعیین فرم تابع نمونه

۹۳	۴-۴. تخمین مدل
۹۳	۴-۴-۱. تحلیل توصیفی
۹۵	۴-۴-۲. تخمین و برآورد مدل
۹۹	۴-۴-۳. برآورد مدل
۱۰۰	۴-۵. تحلیل نتایج
۱۰۰	۴-۵-۱. بررسی فرضیه های تحقیق
۱۰۱	۴-۵-۲. بررسی سایر متغیرها

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۰۴	نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۰۷	فهرست منابع

فهرست جداول

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲۵	جدول ۱-۲: آثار اقتصادی جهانگردی
۵۲	جدول ۳-۳-۱-۱: شاخص های اساسی گردشگری در ایران
۵۳	جدول ۳-۳-۱-۲: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم ایران و جهان
۵۶	جدول ۳-۳-۲: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم هند و جهان
۵۸	جدول ۳-۳-۳: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم ترکیه و جهان
۶۰	جدول ۳-۳-۴: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم مصر و جهان
۶۲	جدول ۳-۳-۵: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم عمان و جهان
۶۳	جدول ۳-۳-۶: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم بحرین و جهان
۶۵	جدول ۳-۳-۷: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم لبنان و جهان
۶۶	جدول ۳-۳-۸: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم اندونزی و جهان
۶۸	جدول ۳-۳-۹: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم فیلیپین و جهان
۶۹	جدول ۳-۳-۱۰: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم عربستان و جهان
۷۱	جدول ۳-۴-۱: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم کانادا و جهان
۷۲	جدول ۳-۴-۲: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم فرانسه و جهان
۷۴	جدول ۳-۴-۳: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم آلمان و جهان
۷۵	جدول ۳-۴-۴: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم انگلیس و جهان

- ۷۷ جدول ۳-۴-۵: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم کره جنوبی و جهان
- ۷۸ جدول ۳-۴-۶: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم ایتالیا و جهان
- ۸۰ جدول ۳-۴-۷: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم اسپانیا و جهان
- ۸۱ جدول ۳-۴-۸: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم آمریکا و جهان
- ۸۳ جدول ۳-۴-۹: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم روسیه و جهان
- ۸۴ جدول ۳-۴-۱۰: مقایسه سهم درآمد ارزی حاصل از توریسم ژاپن و جهان
- جدول ۳-۵-۱: مقایسه سهم درآمد ارزی صنعت توریسم کشورهای در حال توسعه
- ۸۷ نسبت به جهان
- جدول ۳-۵-۲: مقایسه سهم درآمد ارزی صنعت توریسم کشورهای توسعه یافته
- ۸۸ نسبت به جهان
- ۹۴ جدول ۴-۴-۱-۱: تحلیل توصیفی کشورهای توسعه یافته
- ۹۴ جدول ۴-۴-۱-۲: تحلیل توصیفی کشورهای در حال توسعه
- ۹۶ جدول ۴-۴-۲-۱: آزمون F لیمر برای کشورهای توسعه یافته مورد بررسی
- ۹۶ جدول ۴-۴-۲-۲: آزمون هاسمن برای کشورهای توسعه یافته مورد بررسی
- ۹۷ جدول ۴-۴-۲-۳: آزمون F لیمر برای کشورهای در حال توسعه یافته مورد بررسی
- ۹۷ جدول ۴-۴-۲-۴: آزمون هاسمن برای کشورهای در حال توسعه مورد بررسی
- ۹۸ جدول ۴-۴-۳-۱: برآورد اثر گردشگری بر رشد اقتصادی به روش پنل دیتا برای کشورهای توسعه یافته
- جدول ۴-۴-۳-۲: برآورد اثر گردشگری بر رشد اقتصادی به روش پنل دیتا برای کشورهای در حال توسعه
- ۹۹ توسعه

فهرست نمودار

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۶	نمودار ۱-۲: درصد متوسط رشد سالیانه ورود گردشگران در مناطق جهان ۲۰۰۵
۵۱	نمودار ۱-۳-۳: روند ورود توریست های خارجی به ایران طی سالهای
۹۴	نمودار ۲-۱-۳-۳: نمودار مقایسه سهم درآمد حاصل از گردشگری ایران و جهان
۵۵	نمودار ۳-۱-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور ایران
۵۷	نمودار ۲-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور هند
۶۰	نمودار ۳-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور ترکیه
۶۲	نمودار ۴-۳-۳: کل دریافتی گردشگران مصر
۶۳	نمودار ۵-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور عمان
۶۵	نمودار ۶-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور بحرین
۶۶	نمودار ۷-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور لبنان
۶۸	نمودار ۸-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور اندونزی
۶۹	نمودار ۹-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور فیلیپین
۷۱	نمودار ۱۰-۳-۳: کل دریافتی گردشگران کشور لبنان
۷۲	نمودار ۱-۴-۳: کل دریافتی گردشگران کشور کانادا
۷۴	نمودار ۲-۴-۳: کل دریافتی گردشگران کشور فرانسه

- ۷۵ نمودار ۳-۴-۳: کل دریافتی گردشگران کشور آلمان
- ۷۷ نمودار ۳-۴-۴: کل دریافتی گردشگران کشور انگلیس
- ۷۸ نمودار ۳-۴-۵: کل دریافتی گردشگران کشور کره جنوبی
- ۸۰ نمودار ۳-۴-۶: کل دریافتی گردشگران کشور ایتالیا
- ۸۱ نمودار ۳-۴-۷: کل دریافتی گردشگران کشور اسپانیا
- ۸۳ نمودار ۳-۴-۸: کل دریافتی گردشگران کشور آمریکا
- ۸۴ نمودار ۳-۴-۹: کل دریافتی گردشگران کشور روسیه
- ۸۶ نمودار ۳-۴-۱۰: کل دریافتی گردشگران کشور ژاپن

فهرست اشکال

عنوان

صفحه

۱۲

شکل ۱: شکل انواع گردشگری

فصل اول

کلیات طرح تحقیق

۱-۱. مقدمه

در طی دهه های اخیر رسیدن به رشد و توسعه سریع و پایدار از جمله هدفهای اصلی در کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است. در مفهوم توسعه اقتصادی، ارتقاء سطح کیفی زندگی مردم و افزایش درآمد سرانه بیشتر مورد توجه می باشد. دستیابی به هدف مزبور از طرق مختلفی مانند توجه به بخشهای کشاورزی، صنایع و خدمات و در یک جمله، فعالیتهای اقتصادی در سطح بسیار وسیع که منجر به افزایش صادرات و تغییر تراز تجاری کشور به سمت تراز تجاری مثبت می شود. در این بین، صنعت گردشگری نیز یکی از فعالیتهای اقتصادی است که در این راستا، حائز اهمیت است. (نوبخت و پیروز، ۱۳۸۷)

صنعت توریسم با قرار دادن منبع درآمد ارزی مناسب و قابل ملاحظه ای در اختیار یک کشور به عنوان یکی از صنایع مهم و پر درآمد، نقش بسیار مهمی را در رشد و توسعه اقتصادی کشورها ایفا می کند. توریسم، علاوه بر جهات اقتصادی، عامل مهمی در پیشبرد اهداف اجتماعی و فرهنگی محسوب می شود. (میرطالبی اقدم، ۱۳۸۹)

توجه به این مطلب که تا چه اندازه گردشگری بر رشد اقتصادی موثر است، توسط محققین بسیاری مورد مطالعه قرار گرفته است. توجه به این مطلب که آیا میزان این اثر با درجه توسعه یافتگی مرتبط هست یا خیر موضوع تحقیق حاضر می باشد.

۲-۱. بیان مساله

سیاستمداران و اقتصاددانان همواره در پی یافتن راه هایی تازه برای افزایش و تداوم رشد اقتصادی کشورشان هستند. بسیاری از کشورها به این حقیقت پی برده اند که برای بهبود وضعیت اقتصادی خود باید ابتکار عمل به خرج دهند و درصدد یافتن راه های تازه ای برآیند. (لطفی، ۱۳۸۸)

بی شک صنعتی که بتواند در کوتاه مدت و با سرمایه اولیه نسبتا کم برای کشورها درآمدزایی کند بسیار مورد توجه است. گردشگری در سالهای اخیر خود را به عنوان شاخه ای از صنعت و درحال حاضر به عنوان سومین صنعت پردرآمد جهان پس از نفت و خودروسازی معرفی کرده است. (کاظم یآوری و همکاران ۱۳۸۸)

صنعت گردشگری به عنوان یکی از مهم ترین و پردرآمدترین صنایع جهان در آغاز هزاره سوم بوده است در نتیجه می تواند نقش قابل توجهی را در تامین درآمدهای ارزی و رشد و توسعه اقتصادی کشورها از جمله ایران ایفا کند.

گردشگری در کشورهای توسعه یافته در مسیر سیاست سیاستگذاران به حرکت خود ادامه می دهد، رشد صنعت گردشگری در کشورهای در حال توسعه در ۵ سال گذشته در حدود ۷-۱۲ درصد پایدار بود. گردشگری در بیش از ۸۰٪ از کشورهای کم درآمد به عنوان استراتژی کاهش فقر است با این حال کار کاربردی بر روی گردشگری، برای تقویت رشد و توسعه اقتصادی، در بسیاری از کشورها به تاخیر افتاده است. گردشگری ارز خارجی را عرضه می کند و همچنین به رشد اقتصادی پایدار در کشورهای در حال توسعه کمک می کند. (Kareem, Olayinka Idowu, 2009).

در واقع قابلیت های صنعت گردشگری ما را بر این باور رسانده که این صنعت راه میان بری برای رشد هر چه بیشتر اقتصادی در کشورهاست. می توان بین گردشگری و رشد اقتصادی یک رابطه یک سویه یا دو سویه در نظر گرفت. در مطالعه ی موردی در کشور کره جنوبی نتیجه گیری شد که در